

Kitap İncelemesi

METE GÜNDOĞAN - OYUN TEORİSİ

İstanbul: Destek Yayınları, 207 sayfa, (Beşinci Basım), Şubat 2018.
Eser ve Yazar Hakkında

Mete Gündoğan, 1963 Balıkesir-Dursunbey doğumludur. İlköğretim ve lise tahsilini Ayvalık ilçesinde yapmış, lisansını Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, yüksek lisansını Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Tez aşamasında British Council'den kazanmış olduğu bursu değerlendirmek üzere İngiltere'ye gitmiştir. Doktorasını yine İngiltere'de, Cranfield Üniversitesi'nde tamamlamış, yurtiçi ve yurtdışında çeşitli üniversitelerde çalışmıştır. Prof. Dr. Gündoğan, akademik çalışmalarının yanı sıra Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Başbakanlık, TBMM, Akıncı F-16 Uçak Fabrikası (TAI) gibi farklı kurumlarda görev yapmıştır.

Oyun Teorisi

Gündoğan, bugün etrafımızda gelişen olayları geçmişinden kopararak ve olayların gerçek hedeflerini anlamadan analiz edilemeyeceğini, buna bağlı olarak doğru analiz için bazı yöntemlere ihtiyacımız olduğunu vurgulamış ve bu yöntemlerden bir tanesinin, yaklaşık yetmiş yıldır kullanılan Oyun Teorisi olduğunu ifade etmiştir. Günümüzde her alanda kullanılan bu yöntem bize dünyada yalnız olmadığımızı anımsatarak, atacağımız her adımda, ilgili tüm aktörlerin neler yapabileceğini detaylı olarak hesaba katmamız gerektiğini öğretir. Bu yöntemden daha da gelişmiş karar verme yöntemleri olduğunu vurgulayan yazar, günlük hayatımızda sürekli olarak karşılaştığımız durumlarda, konjonktüre ve hedeflenen en uygun kararı vermenin önemini üstünde ısrarla durmuştur. Gündoğan, yöntemlerin bizlerin eline geçen iyi birer araç olduğunu ifade edip, nasıl kullanılacağı konusunda kabiliyetlerin önemine işaret etmiştir. Oyun Teorisi'nin üç temel bileşeni vardır: Oyuncular, stratejiler ve getiriler.

Yazar, kitaba giriş yaparken "Oyun Teorisi"nin önemli bir parçası olan "Tutuklular İkilemi"ni ele almıştır. Tutuklular İkilemini, geçtiğimiz yıllarda yaşanan İran asıllı Türk vatandaşı olan bir iş adamının ABD'de tutuklanması hadisesinden yola çıkarak anlatmıştır. Bu hadise hem Türkiye'de hem de dünya genelinde gündeme oturmuştu. İş adamının tutuklanmasından bir sene sonra Türkiye'de bulunan bir özel bankanın uluslararası bankacılıktan sorumlu Genel Müdür Yardımcısı resmi görevli olarak gittiği ABD'den yurda

dönerken tutuklandı. Söz konusu banka yetkilisi ve iş adamı hakkında iş birliği içinde ABD yaptırımlarını delme ve bankacılık sahtekârlığı suçlaması ile 50 yıla kadar hapis cezası isteniyordu. Yazar bu olaydan yola çıkarak Tutuklular İkilemi kavramını şöyle tanımlamaktadır: Diyelim ki benzer suçlardan tutuklanmış iki kişi var. Bu tutuklular, birbirlerinin söylediklerinden habersiz bir şekilde savcılığa ifade vermektedirler. Her ikisinin de iki seçeneği vardır. İnkâr etmek veya itiraf etmek. Her ikisi de inkâr ederse, ikisi de en basit suçlamadan dolayı birer yıl hapis yatacaktır. Her ikisi de itiraf ederse, bu durumda ikişer yıl hapis yatacaklardır. Ancak biri inkâr eder ve diğeri de itiraf ederse, inkâr eden on, itiraf eden bir yıl hapis yatacaktır. Yazar bu durumda iki kişinin de seçeceği en iyi stratejinin kazancı doğrultusunda en mantıklı seçim olan suçlarını itiraf etmek olduğunu söylüyor. En nihayetinde taraflardan biri itirafçı oluyor ve yaşanan olay Türkiye'ye dönük bir Ambargo Davası haline geliyor. Davanın aslında oyun içerisinde bir oyun olduğunu öne süren yazar asıl oyunun daha büyük olduğunu söylemiştir.

Bu oyunun ilerleyen safhalarda iç içe geçmiş ‘‘Matruşka’’ bebekleri gibi açılacağını ifade eden yazar, asıl oyunun ülkemiz güneyinde oluşturulmak istenen yeni bir ‘Koridor Devlet’ hedefine yönelik olduğunu açıklamıştır. Rakiplerin bu oyuna oldukça hazır olduğunu savunan Gündoğan, adım adım işleyen stratejileri aktarmıştır. Oluşturulmak istenen yapının başkahramanının ABD olduğunu ve yine meselenin özünde ham maddenin (petrol ve doğalgaz) yer aldığını öne sürmüştür. Burada kurulacak olan devletin İsrail’in güvenliği için müttefik bir devlet isteğine de dikkat çekmiştir. Gündoğan kurulmak istenen Güney Koridoru’nun Türkiye, İran, Mısır ve Irak’a karşı tehdit olacağını söylemiştir. Yazar bu oluşumun politik Siyonizm’in ‘vaat edilmiş topraklar’ ütopyasından doğduğunun altını çizmiştir. Burada rakiplerin stratejilerinden yola çıkan yazar Ortadoğu’nun yeniden şekillendirilmek istendiğini ve başrollerde de ABD ve İsrail’in ortaklaşa oynadığını eklemiştir. Bu ortakların asıl amacının Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) olduğunu savunan Gündoğan, BOP kapsamındaki bölgenin, kanıtlanmış petrol rezervlerinin %48’ini oluşturduğunu, doğalgaz rezervlerinin ise %55’inin burada olduğunu açıklamıştır. Büyük Ortadoğu Projesi’nin tüm ülkeleri ilgilendirdiğini söyleyen yazar, halklarda oluşabilecek dirençleri kırmak için onların inanç ve kültür temelli anlayışlarının yozlaştırılmaya çalışıldığını, İslam’a bir Sünni-Şii çatışma eksenini için uygun bir form verilmek istendiğini, bunun da özellikle İslam ülkeleri ve bütün Müslümanları etkilediğini ifade etmiştir. Yazar bu projenin bütün dünyayı kapsayacak bir ‘‘Dünya Hâkimiyeti’’ olduğunu eklemiştir. Yazar, bu projenin Armagedon Senaryosu’na ait olduğunu belirtiyor. Bu senaryoya göre, kıyamet çok yakın ve kaçınılmaz olarak gerçekleşecek, bu

süreçte şiddetli savaşlarla insanlık çok büyük acılar yaşayacak, yeni bir dünya saltanatı kurulacaktır. Yine bu senaryoya göre Armagedon Savaşı'nda milyonlarca insanın öleceğine inanılmaktadır.

Yazar, İbraniler'in, Tevrat'tan önce kendi örf ve adetlerini topladıkları Kabala adlı bir kitaba sıkı sıkıya bağlılıklarından bahsetmektedir. Kabala'nın bir hedefi olarak, kendilerine kesin dünya hâkimiyetinin vaat edildiği kabul edilmişti. Bu hedef için aşağıda özetlenen adımların yapılması gerektiğine inanıyorlardı:

- Bütün Yahudiler toplanıp, Filistin'e (Kudüs) yerleşecekler (Yahudi devleti kurulacak).
- Süleyman Mabedi'ni inşa edecekler (Mescid-i Aksa'nın yıkılması gerekiyor).
- Fırat ve Nil arasındaki topraklara sahip olunarak bu bölge merkezli ebedi dünya saltanatlarını (Büyük Ortadoğu Projesi) kuracaklar.

Yahudi-Siyonizm ideolojisine göre, Kudüs merkezli kurulacak ve dünyaya hâkim olacak bir imparatorluğun Tanrı'nın bir vaadi olduğuna inanılmaktadır. Bu inanç binlerce yıldır, İbrani-Yahudi-Siyonist toplumlarda yer etmiştir. Yazar, bütün kurgulanan olayların bu inanç doğrultusunda olduğunu savunuyor. Bu oyunu kuranların (Siyonistler) dışında kalanların darmadağın bir yapısı vardır. Karşı tarafın ise 'önce küresel hâkimiyet' ardından 'merkezi yönetim' isteği vardır.

Karşı tarafın hayali olan dünya hâkimiyeti algısı değişik planlarla, stratejilerle ülkemiz ve diğer ülkeleri de oldukça etkilemiştir. Öncelikli olarak tüketmek zorunda kaldığımız gıdalardan bahsetmiştir Gündoğan. Genetik mühendisliğinin oldukça ilerlediği ve çoğu besinin genetiği ile oynandığını söylüyor. Bu gıdalara Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) denmektedir. Laboratuvar ortamında değiştirilen, görüntü olarak doğal olanına benzeyen tohumlar çeşitli hastalıkları da beraberinde getirdi. Araştırmalar sonucunda bu tohumların biyolojik çeşitliliği azalttığı, vücudun bu gıdaları sindiremediği ve sonucunda ise kansere neden olduğu için ölüm riski taşıdığı açıklandı. 1985 yılında çıkan özel sektör tohumculuğuna verilen teşvik ile bu tohumlar ülkemize girdi. Gündoğan, tohum ticaretinin de tekelleştiğini ve ticaret tekeline sahip olan 'Rockefeller ailesine ait 'Monsanto' adlı şirketin aynı zamanda tarımsal ilaçlar satışında da birinci olduğunu ve bu şirketin 2017 senesinde kimya ve ilaç devlerinden biri olan Bayer firmasını satın aldığını aktarmıştır. Gündoğan'a göre, önce tarımsal

ilaçlarla geleneksel tarımı yok ediyorlar, kendi ürettikleri GDO'lu tohumları veriyorlar ve insanlar da hastalıktan kurtulmak için aynı firmanın ürettiği ilaçlara muhtaç oluyorlar. Bu olay gibi bilim, para-kredi sistemi de rakiplerin elinde. Küresel ölçekte oyunun adı 'Yeni Dünya Düzeni'. Kudüs merkezli cihan imparatorluğu kurmaya hazırlanıyorlar.

Sonuç olarak, dünya hâkimiyeti kurgusunda oyuncular tespit edildi, stratejileri ve getiriler belirlendi. Rakipler için getiri ebedi Tanrısal krallıkta sonsuza kadar yaşamak (inanç). Tekelleşerek dünya nimetlerinin tamamını ele geçirip sömürmek (realite). Yazar bu sonuca göre, rakip tarafından istenilen bölgedeki ülkelerin BOP alanı kadar büyük bir alanda bir pazar projesi oluşturması gerektiğini ifade etmektedir. Bu kurulacak olan pazarın içinde bulunan ülkeler "Hazar Denizi, Karadeniz, Marmara Denizi, Ege Denizi, Akdeniz, Kızıldeniz, Hint Okyanusu ve Basra Körfezi" coğrafyasında denizlerde kıyısı olan ülkelerdir. Bu pazar "Sekiz Deniz Yaylası"(8DY) olarak tanımlanmış ve BOP karşısında bu pazarda yer alacak ülkeler; öncelikle "Türkiye, İran, Mısır ve Rusya" ve ardından bu gruba eklenecek "Çin, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Nijerya" olarak belirlenmiştir. 8DY gibi bir ticari hat ve havzanın oluşmasında bölge ülkelerin tamamına yer verilmesi gerektiğini, bir platform oluşturulmasını, bu platforma da Türkiye öncülüğünde diğer ülkelerin davet edilmesini önermiştir. Yapılmak istenen yüzyıllarca bir ve beraber olmuş toplulukları yeniden adalet, birlik, hürriyet, hürmet çerçevesinde barış havzasında toplamaktır. 8DY çerçevesinde bir birlikteliğin oluşabilmesi için devletlerarasında birbirlerinin hukuklarını koruyan ve ortak alanları belirleyen bir dizi anlaşmanın belirli aralıklarla sürekli yapılması gerektiğini aktarmıştır. 8DY'nin temel hak ve özgürlükleri ortak olarak belirlenmeli, ekonomik-politik kararların nasıl alınacağı belli ilke ve değerlere bağlanmalıdır. Bu ilke ve değerler öncelikle bölgenin potansiyelini harekete geçirecek şekilde belirlenecektir. Mal ve hizmet dolaşımının nasıl olacağı belli ilkelere bağlanmalı ve eşyanın serbest dolaşımı ilkesi çerçevesinde, her türlü malın bütün bölge ülkeleri arasında herhangi bir engelle karşılaşmadan kolaylıkla dolaşabilmesi güvence altına alınmalıdır. Her ülkenin vatandaşları kendi kimlik kartları ile bölgede her yere gidebilmelidir. Öncelikle ortak bir para biriminin oluşturulmasını öneren yazar, para biriminin ölçü birimi olarak tasarlanması ve fiili olarak basılmaması gerektiğini söylemiştir. Yapılacak pratik hesaplara göre bu para "sepeti" belli oranlarda emtia, kıymetli madenler, çeşitli para birimleri ve bölge ülkelerinin para birimlerinden oluşması gerektiğini aktarmıştır. Bu mekanizmanın kullanılmaya başlanması ile birlikte üye ülkeler arasındaki mal ve hizmet devinimini engelleyen sınırların tedricen kaldırılacağını, zamanla fiyatların belli bir bölgesel dengeye ulaşacağını, bu bağlamda ticaret yapmak

için yabancı paraya olan ihtiyacın da ortadan kalkacağını savunmuştur. İnsanların temel ihtiyaçları olan gıda, barınma ve giyim konusunda ortak politikalar doğrultusunda hareket edilmesinin gerektiğini açıklamıştır.

Son yıllarda gelişen olayları genel bir değerlendirme ile ele alan yazar, ABD’de süren davayı büyük bir oyunun kurgusunun parçası olarak görmektedir. Bu davanın ülkemiz güneyinde oluşturulmak istenen ‘Koridor Devlet’ ve olaylara farklı açılardan bakıldığında asıl amaç olan Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ile ilgisi bulunduğunu anlatmıştır. Gelişen olaylar doğrultusunda oyunun en üst düzeyde Türkiye’nin de içinde yer alacağı bir şekilde kurgulandığı gözlenmektedir. Yazar bütün dünyada sulhun oluşması için yapılması gereken çalışmaları ve Büyük Ortadoğu Projesi’ne karşın Sekiz Deniz Yaylası Projesini anlatmaktadır.

Genel Değerlendirme

Ülkemizin küresel ölçekte söz sahibi olan bir oyun kurucu olduğunu dile getiren yazar, ‘Yurtta sulh, cihanda sulh’ sözüyle yola çıkılması gerektiğini hatırlatmış, birlik ve beraberliğin önemini vurgulamıştır. Gündoğan, “büyük devletler şartları oluşturur, küçük devletler şartlara tabi olur. Türkiye büyük bir devlettir ve şartları oluşturmak zorundadır” yaklaşımı ile ülkemiz ve dünyayı ilgilendiren ‘Oyun Teorisi’ adı altında çalışma yapmış, bu çalışmada oyuncular, stratejiler ve getirileri bizlere anlatmıştır.

Tolgahan ÖZKAN
Yozgat Bozok Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi